

Hij die verre reizen doet...

Arend Veenstra

Het is eind december en ik ben bezig wat orde te scheppen in mijn administratie omtrent het ringen van vogels. En als je daar eenmaal mee bezig bent, is het verleidelijk om eens na te gaan wat dat allemaal aan terugmeldingen heeft opgeleverd. Zijn dat er veel?

Nou nee, veel zijn het er niet, maar het is ook erg verschillend per vogelsoort. Het spreekt voor zich dat kleine vogels minder vaak teruggemeld worden dan grotere. Ook maakt het nogal verschil of een vogel mag worden bejaagd, want is dat het geval, dan neemt het aantal terugmeldingen sterk toe. Vaak realiseert men zich niet, waar met name in het buitenland nog op geschoten mag worden. Wel is het bij velen bekend (en dan vooral bij kievitseierenzoekers) dat men in Frankrijk nog op kieviten mag schieten. Maar het heeft mij zeer verbaasd, dat er in Engeland bijvoorbeeld nog op goudplevieren mag worden gejaagd.

Soms is een soort kwetsbaar door zijn gedrag. Zo worden vele kerkuilen teruggemeld als verkeerslachtoffer. Ze jagen laag vliegend over wegbermen en worden dan geschept door auto's. Laten we eens voor één soort nagaan waar en onder welke omstandigheden ze worden teruggemeld. We nemen de kievit, een algemeen bekende en nog tamelijk talrijke weidevogel.

Vooraf moet ik nog melden, dat mijn terugmeldingen van kieviten vrijwel geheel betrekking hebben op volwassen vogels, die we met uitzondering van het broedseizoen het hele jaar door proberen te vangen en te ringen. Daarvoor hebben we een netwerk van landeigenaren die ons toestaan om voor dag en dauw onze vanginstallatie uit te leggen op hun land. Want een oud gezegde is: "Vogels moet je vangen vóór de koffie of ná de thee."

Ons "netwerk" ligt niet alleen dicht bij huis, zoals bij Langelo en Matsloot, maar brengt ons ook naar Marum, Lettelbert, Zuidhorn, en af en toe zelfs naar Koudum. Bij hoge uitzondering steken we de Afsluitdijk over en zijn te gast bij een bevriende vogelaar in Noord-Holland.

Ik wil hier nog wel even kwijt, dat wij dit netwerk van landeigenaren koesteren, niet alleen omdat men ons toestaat om op hun landerijen te mogen vangen, maar ook om de plezierige contacten die daar uit ontstaan. Ik heb het geluk dat mijn vriend, Minko van der Veen - net zo enthousiast als ik - een goede fotograaf is en mooie beelden verzameld niet alleen van de geringde vogels, maar vooral ook van de mensen en landschappen om ons heen.

Terug naar de Kieviten:

In de afgelopen bijna 50 jaar ringde ik er grofweg 4500, nog geen honderd per jaar. Sommigen vinden dat al een mooi aantal. Maar ik heb jaren geleden meegemaakt dat mijn leermeester Cor van der Starre in Reeuwijk -weliswaar onder gunstige omstandigheden - in een jaar 500 ving. Van mijn 4500 Kieviten werden er tot nu toe 87 teruggemeld, dus amper 2 %. Mogelijk zijn er wel meer teruggevonden, maar het is de vraag of elke geringde en teruggevonden vogel gemeld wordt bij de instelling die op de ring genoemd wordt. In dit geval het Vogeltrekstation, vroeger in Leiden nu in Arnhem.

De eerste terugmelding kreeg ik van een Kievit die ik in Vries ringde als nestjong op 15 juni 1962 en die een maand later dood werd aangetroffen in Wijnjewoude hemelsbreed een 25 km. ten westen van zijn geboortegrond. Er werd geen doodsoorzaak vermeld. Daarna vielen er regelmatig terugmeldingen op de deurmat, die ik steeds verwachtingsvol openmaakte.

Al snel bleek mij, dat Frankrijk niet alleen een geliefd overwinteringsgebied is van onze geringde Kieviten, maar dat er ook driftig op geschoten werd en wordt. In totaal legden daar 47 het loodje, om een aardige woordspeling te gebruiken. Dat is meer dan de helft van alle terugmeldingen die ik kreeg.

Ook in Spanje werden er van de 8 teruggemelde Kieviten er 6 geschoten. Van één werd het ringetje teruggevonden via een metaaldetector, ook was er vreemd genoeg, een door de kou omgekomen. Uit Portugal kwam één terugmelding, ook geschoten.

Dat de Kieviten die hier in nazomer en herfst verblijven uit een groot broedgebied komen valt af te leiden uit de ontvangen terugmeldingen. Ze kwamen uit Noorwegen, Finland, Estland, Polen, Duitsland, Engeland en België en natuurlijk ook uit ons eigen land. Daar werd geen schot op gelost.

De uit Nederland teruggemelde Kieviten - dat waren er een 20 - geven een gevarieerd beeld wat een Kievit zoal kan overkomen als hij dicht bij huis blijft: Zeven werden opnieuw gevangen en weer losgelaten resp. in Buren op Ameland, Den Horn (Gr.) Koudum, Marum, Boerakker, 't Kret bij Tolbert en Matsloot (Dr.). Van één Kievit werd door een bekwame telescoopwaarnemer bij Hoogkerk de ring zelfs afgelezen. Voor mij een unicum.

Eén vloog tegen een draad, vier sneuvelde in het verkeer, waarbij er één was die de trein bij Zuidhorn niet wist te ontwijken. Er werden vier dood gevonden zonder verdere mededelingen bij Wijnjewoude, Boerakker, Grootegast en Peize en één werd als broedvogel gepakt door een bunzing bij Drachten. In Schuilenburg (Fr.) werd een Kievit gepakt door een roofvogel en er werd een ring gevonden in een braakbal van een roofvogel in de Norger bossen.

Eén van de laatste terugmeldingen kreeg ik uit Gorgovskiy, bij het Vyzhevskoemeer gelegen in de buurt van Omsk. Daar was deze Kievit op 3 mei 2007 gewond aangetroffen. En Omsk ligt ver in Siberisch Rusland ruim 4400 km naar het oosten. Drs P. maakte in die buurt zijn Dodenrit, en dat ging zo:

Wij rijden met de trojka door 't eindeloze woud, het vriest een graad of 30, het is winter en vrij koud - De paardehoeven kners in de pasgevallen sneeuw, 't Is avond in Siberië, en nergens is een leeuw. - We zijn op weg naar Omsk, maar de weg daarheen is lang - En daarom vullen wij de tijd met feestelijk gezang...

Ik zal U verder niet vermaken met Drs.P. en teruggaan naar de plek waar wij - Minko en ik -

deze Kievit bij de poot hadden en hem ringden. Dat was op 8 februari 2005 net ten oosten van de gasopslag bij Langelo. Het was een overjarige man. Wij ringden er die middag drie kieviten en mogelijk kwam deze vogel wel uit Rusland om er de kou van Omsk te ontlopen. Wie zal het zeggen. Het lijkt ons meer voor de hand te liggen, dat dit volwassen mannetje later op de terugweg naar zijn broedgebied, wat uit de koers geraakt is, en in het Siberische laagland terecht kwam. We hebben nog een poging gedaan om bij onze Russische vogelaars in Moskou wat meer informatie te krijgen, maar ze berichtten ons dat dit niet mogelijk was omdat deze gegevens verstrekt waren door een jachtinstituut uit het verre Siberië. We nemen nu maar aan dat onze Langelosche Kievit onder schot genomen is en daardoor gewond in handen kwam van Siberische jagers.

...Ja inderdaad, wie verre reizen doet kan veel verhalen, al blijkt dat Kieviten soms - en gelukkig niet overal - niet alleen beducht moeten zijn voor eierenzoekers, maar ook voor jagers.

Summary: Who travels far... *During the past 50 years the author ringed about 4500 mainly adult lapwings in the northern half of the Netherlands. Up to this day 87 (2%) were recovered. Almost half of the birds were recovered in France, presumably shot. Eight birds were found in Spain, of which six were shot, as was one bird, recovered in Portugal. Birds we caught in The Netherlands in autumn probably originated from various countries, because were (apart from our country) recovered in Norway, Finland, Estonia, Poland, Germany, England and Belgium.*

Of the birds, recovered in The Netherlands, seven were caught and released again, three were hit by a car, and one each collapsed with a train, was detected by an observer with a telescope, flew against a wire, was taken from its nest by a Polecat, taken by a bird of prey and one was found back in a pellet. One of the last recoveries was from Omsk, at a distance of 4400 km from the ringing location. This bird was probably shot.

Adres: Steeg 3, 9337 PG Westervelde.

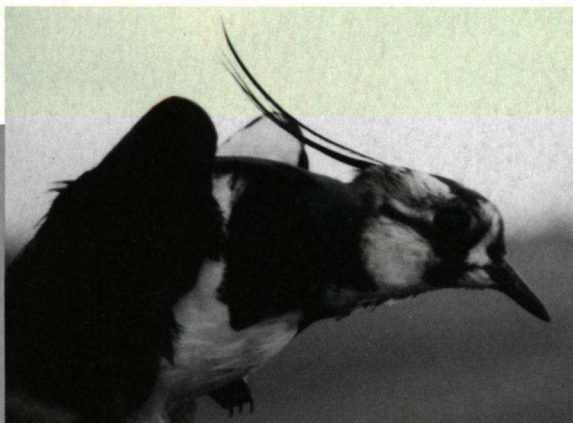

Foto 1: Kievit, geringd in Langelo, die terecht kwam in Siberië.
Northern Lapwing ringed in Drenthe and recovered in Siberia.